

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

دکترین دروغ

(بررسی موضوع شکنجه در زندان‌های بگرام، ابوغریب و گوانتانامو)

تألیف:

دکتر علی محمدی

وکیل پایه یک دادگستری

دکترین دروغ

(بررسی موضوع شکنجه در زندان‌های بگرام، ابوغریب و گوانتانامو)

- مؤلف: دکتر علی محمدی
- ناشر: عصر قلم
- امور گرافیکی: میم گرافیک
- چاپ و صحافی: پیام کوثر
- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- بهاء: ۱۰,۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۲۸۴-۲-۱

این اثر، مشمول قانون حمایت از حقوق بشر از مصنفان می‌باشد. هیچ بخشی از کتاب به هیچ شکلی اعم از فتوکپی یا بازنویسی مطالب در هرگونه رسانه‌ای از جمله کتاب، لوح، نوار صوتی و غیره، بدون اجازه کتبی ناشر قابل استفاده نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

سرشناسه: محمدی، علی، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور: دکترین دروغ: حقوق بشر از زندان‌های بگرام، ابوغریب و گوانتانامو / تألیف علی محمدی.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات عصر قلم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۴۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۲۸۴-۲-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: حقوق بشر - ایالات متحده - سیاست دولت / Human rights - Government policy - United States
موضوع: شکنجه و آزار - ایالات متحده / Torture - United States
موضوع: جنگ با تروریسم، ۲۰۰۱ - ۲۰۰۹م. - ایالات متحده / War on Terrorism, 2001-2009- United States
موضوع: جنگ با تروریسم، ۲۰۰۱ - ۲۰۰۹م. - زندان و زندانیان / War on Terrorism, 2001-2009 - Prisoners and prisons
موضوع: شکنجه و آزار (حقوق بین‌الملل) / Torture (International law)
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶م ۸۵الف/ ج۵۹۹
رده‌بندی دیویی: ۳۲۳/۰۹۷۳
شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۸۱۹۶۶

www.agpub.ac

www.agpub.ir

info@agpub.ac

info@agpub.ir

۶۶۴۸۹۴۵۲

۶۶۴۸۹۵۱۳

خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، شماره ۱۲۲۴، طبقه سوم

انتشارات عصر قلم را در
شبکه‌های اجتماعی دنبال کنید

@asreghalampub

مقدمه مؤلف

اگر نظری نه چندان دقیق بر سیر تحول جوامع بشری بیفکنیم آن‌گاه مشخص می‌گردد که چه اندازه انسان‌ها در این مسیر مبارزه کرده‌اند و چه مقدار فداکاری‌ها و انقلاب‌ها و زجرها و شکنجه‌ها در سیر زمان انجام گرفته است.

حقوق بشر، دانش نوپایی است که در مسیر تحول و تکامل فراز و فرود زیادی داشته است. انسان موضوع حقوق بشر به عنوان گوهر خلقت و اشرف کائنات، مصائب فراوانی را تحمل کرده تا جایگاه واقعی خود را بیابد و حقوق خود را معرفی کند.

با نگاهی به تاریخ زندگانی بشر و جنبه‌های تلخ تجاوز به حقوق و کرامت انسانی به روشنی دیده می‌شود. در میان اشکال مختلف تجاوز «شکنجه» مشاهده می‌شود که آسیب شدیدی به حیثیت ذاتی و کرامت انسانی وارد می‌کند.

نه تنها در تاریخ گذشته بلکه در عصر حاضر میلیون‌ها انسان مورد شکنجه و آزار قرار گرفته‌اند. میلیون‌ها نفر که در بازداشت‌گاه‌های آلمان نازی یا در شکنجه‌گاه‌های شوروی سابق مورد بدترین شکنجه‌ها قرار گرفته‌اند یا صدها هزار نفر در جنگ ویتنام که مورد آزار و کشتار قرار داشته‌اند و یا در سایر کشورها توسط حکم سلاطین و جائین.

تمدن انسانی، محافظان حقوق بشر، جوامع قضائی، حقوق بین‌الملل و ملل هنوز نتوانسته‌اند صیانتی برای انسان ببندند و او را از حمله و تجاوز و شکنجه و آزار محفظه مصون دارند. بعد از جنگ دوم جهانی که بی‌رحمانه‌ترین جنایات را بر صفحه تاریخ ثبت نمود، تأسیس نهادهای رسمی برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی قوت گرفت و نهادهایی چون سازمان ملل متحد و ارکان آن ظهور یافتند. با وجود ظهور این نهادها، چهره منحوس جنایتکاران ضد بشریت از صحنه گیتی زده نشده است. شکنجه نیز در بطن این جنایات قرار دارد.

جامعه جهانی هنوز هم از تعرض به حیثیت و حقوق ذاتی افراد در نقاط مختلف دنیا رنج می‌برد. اهمیت این امر زمانی روشن‌تر می‌شود که می‌بینیم در تعریف شکنجه و رفتار آن اجماع نظری وجود ندارد و تاکنون برداشت مشابهی از آن از سوی قانونگذاران و حقوقدانان به دست نیامده است.

جامعه جهانی در یک قرن گذشته به ویژه پس از تحمل آثار زیان بار جنگ‌های جهانی به این نتیجه رسید که تضمین حقوق شهروندان و محو جنایات ضدبشری به راهکاری فراتر از آموزه‌های کیفری و برپایی میتینگ‌ها و محافل علمی نیازمند است. طرفداران حقوق بشر به نیکی دریافتند که همکاری دولت‌ها و عزم اراده هماهنگ آن‌ها مسیر مبارزه علیه جنایت بین‌المللی و ضد حقوق بشری را هموارتر و به مقصد نزدیک‌تر خواهد نمود و همچنین تلاش سازمان ملل متحد با انواع ساز و کارهای مقابله با جرائم بشری آن، یکی از این جنایات ضد بشری شکنجه می‌باشد. در این راستا و همسو با ظهور نهادهای حقوق بشری، وضع معاهدات بین‌المللی و پیش‌بینی ساز و کارهای نظارتی بر روضع شکنجه با صلاحیت فراملی مدنظر قرار گرفت. کنوانسیون منع شکنجه ۱۹۴۸ نمونه بهت از این سیاست‌هاست. با این همه سهم مجامع و سازمان‌های بین‌المللی و تلاش مقامات بشردوستانه در محو این پدیده شوم ناچیز بوده و واقعیت این است که کابوس شکنجه همچنان بر دل‌ها مستولی است. بسیاری از مراکز قدرت و حکومت این پدیده را به عنوان حق مشروع خود بر زیردستان عارض می‌نمایند. با توجع به ابزار دفاعی به هر شکل آن را توجیه می‌سازند. نمونه‌ی بارز این مدعا رفتار بی‌رحمانه نظامیان آمریکایی در زندان بگرام، ابوغریب و گوانتانامو می‌باشد. دولت ایالات متحده که همواره داعیه دموکراسی و حقوق بشر را دارد و خود را پیش‌قراول حقوق بشر در دنیا معرفی می‌کند و حتی در راستای اجرای سیاست‌های امپریالیستی خود هر کشوری را که در جهت مخالفت با منافع و مواضع واشنگتن حرکت کند با نقض حقوق بشر متهم و علیه آن به جنجال سیاسی و تبلیغاتی می‌پردازد.

نقض آشکار حقوق بشر در این سه زندان نشان می‌دهد که ادعای محدوده چیزی جز یک مدعی دروغین حقوق بشر نمی‌باشد که از مفهوم حقوق بشر به صورت ابزاری و در جهت اهداف و منافع ملی خود استفاده می‌کند.

تجاوز به شرافت انسانی و کنجکاوی نویسنده نسبت به ادعاهای حقوق بشری ایالات متحده آمریکا و نیز بررسی ضریب پایبندی نظام تقنینی - قضائی این کشور به منشور بین‌المللی حقوق بشر و کنوانسیون منع شکنجه، عامل دیگری در گرایش به انتخاب این موضوع بوده است.

در خصوص بررسی مباحث حقوقی منع شکنجه و خاصه کنوانسیون ضد شکنجه با توجه به عملکرد ایالات متحده در سه زندان بگرام، گوانتانامو و ابوغریب، تاکنون کار تحقیقاتی منسجمی صورت نگرفته و متأسفانه در آثار فارسی به صورت بسیار انگشت‌شمار و آن هم بسیار گذرا به جنبه‌هایی از آن پرداخته شده و در خارج از کشور هم به خاطر سانسور شدید وقایع ضد حقوق بشری که در این سه زندان اتفاق افتاده و می‌افتد مقالات و کتب محدودی به نگارش درآمده است.

در این کتاب ضمن اشاره به پذیرش اصل منع شکنجه توسط غالب دولت‌ها و ورود این اصل در قوانین اساسی اکثر کشورها، تفسیر کاربردی این اصل را در فرآیند دو عامل متضاد دانسته است. ناچار بودن دولت‌های عضو کنوانسیون منع شکنجه در به رسمیت شناختن این اصل مسلم حقوق بشری، با توجه به اعلام پایبندی آنان به قواعد بین‌المللی، از یک‌سو و از سوی دیگر در نظر گرفتن اولویت‌های سیاسی کشور خود تحت عناوینی چون منافع و مصالح ملی و ... دغدغه مستمر دانسته شده که در هنگام غلبه ملاحظات سیاسی، امکان نقض آشکار حقوق زندانیان در این خصوص وجود داشته باشد.

منع شکنجه جز مهمترین حقوق و اصولی است که در راستای حمایت‌های بین‌المللی از حقوق بشر به عنوان اصل بنیادی و ضروری در اسناد و مقررات بین‌المللی، منطقه‌ای و داخلی کشورها بدان پرداخته شده است. امروزه در اندیشه‌های جهانی و نظام حقوق بین‌الملل به عنوان یکی از اصلی‌ترین وظایف و تکالیف کشورها مورد توجه و پذیرش واقع شده و حتی در قانون اساسی برخی از این کشورها دیده می‌شود. موجب این کنوانسیون هیچ وضعیت استثنائی و فوق‌العاده از قبیل: جنگ، بی‌ثباتی سیاسی داخلی، هرگونه وضعیت اضطراری دیگر نمی‌تواند موجب تجویز شکنجه گردد و دستور مقامات مافوق نیز نباید توجیه‌کننده عمل شکنجه باشد و شکنجه‌گر مسئول عمل خویش می‌باشد.

برای درک موضوع و رفع ابهامات در این کتاب به سوالات ذیل پرداخته می‌شود:

۱. سیر تاریخی - تقنینی کنوانسیون ضد شکنجه و مجازات‌های غیرانسانی و تحقیرآمیز چگونه بوده است؟
 ۲. تا چه حد عملکرد ایالات متحده با قواعد و مقررات بین‌المللی مربوطه، به خصوص کنوانسیون منع شکنجه بوده است؟
 ۳. آیا عملکرد ایالات متحده علی‌رغم حمایت از حقوق بشر در تئوری با عین حقوق بشر در عمل منطبق است؟
 ۴. آیا ایالات متحده مدعی دروغین حقوق بشر می‌باشد؟
- فرضیه‌هایی که در این کتاب به دنبال اثبات آن‌ها هستیم عبارتند از:
۱. کنوانسیون منع شکنجه، تکلیفی برای دولت‌های عضو در زمینه رعایت قواعد و مقررات منع شکنجه به حساب می‌آید اما با توجه به تأکید مستمر نهادها و مجامع بین‌المللی بر لزوم رعایت این اصل، و ورود آن به قوانین داخلی و حتی قوانین اساسی کشورها، به نظر می‌رسد عملکرد ایالات متحده نقض آشکار این اصل می‌باشد.

۲. طرفداران عملکرد ایالات متحده قائل بر این هستند که هیچ گونه نقضی در این خصوص صورت نپذیرفته است.

۳. شکنجه به عنوان مصداق بارز نقض حقوق بشر، موضوع مستقیم و غیرمستقیم اسناد بین‌المللی متعددی است و در عین حال قوانین کیفری غالب کشورها نیز معطوف به این جنایات ضد بشری گردیده و بر جرم‌انگاری و مجازات مرتکب آن تصریح نموده است. در هر کار تحقیقی و پژوهشی اهدافی وجود دارد که تحقیق بر اساس آن شکل می‌گیرد و کوشش می‌شود با بهره‌مندی از منابع و امکانات موجود نیل به هدف محقق گردد. که عبارتند از:

۱. تبیین و بررسی سیر تاریخی - تقنینی کنوانسیون ضد شکنجه.
۲. تبیین و بررسی ابعاد حقوقی کنوانسیون ضد شکنجه در نظام حقوق بین‌الملل.
۳. بررسی املباق یا عدم املباق عملکرد سه زندان بگرام، ابوغریب و گوانتانامو با کنوانسیون ضد شکنجه.
۴. بررسی عملکرد ایالات متحده، عنوان مدعی حقوق بشر در سه زندان مذکور.

تقسیم‌بندی مطالب

مطالب این کتاب به دو فصل کلی تقسیم شده است. در فصل اول با عنوان کلیات به مباحثی از جمله سیر تاریخی - تقنینی شکنجه و تعریف شکنجه و انواع آن می‌پردازد. در فصل دوم با عنوان بررسی عملکرد ایالات متحده در زندان بگرام، ابوغریب و گوانتانامو، به تبیین وضعیت حقوق بشر در این سه زندان می‌پردازد.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات.....	۱۳
مبحث نخست: سیر تاریخی، تقنینی شکنجه.....	۱۴
گفتار اول: شکنجه در دوران باستان.....	۱۴
گفتار دوم: شکنجه در اسلام.....	۱۵
گفتار سوم: شکنجه در اروپا.....	۱۷
۱- شکنجه در قرون وسطی.....	۱۹
۲- عصر اصلاحات.....	۲۰
گفتار چهارم: بهران سیاسی و فضای بیاعتمادی و تخاصم.....	۲۳
گفتار پنجم: سازمان ملل متحد.....	۲۳
بند اول: اعلامیه شاق حقوق بشر.....	۲۴
بند دوم: اعلامیه ۷۵ حمایت از همه افراد در مقابل شکنجه.....	۲۶
گفتار ششم: مجرم به ادیان - سایت از اشخاص تحت توقیف و حبس.....	۲۷
بند اول: قطعنامه ۴۳/۷۳.....	۲۷
بند دوم: کنوانسیون حقوق کودک.....	۲۷
بند سوم: کنوانسیون منع شکنجه، ۱۹۸۴.....	۲۸
بند چهارم- شورای اروپا.....	۲۸
مبحث دوم-تعریف شکنجه و انواع آن.....	۲۹
گفتار اول - تعریف شکنجه.....	۲۹
بند اول - تعریف ادبی.....	۲۹
بند دوم - تعریف حقوقی شکنجه در اسناد سازمان ملل متحد.....	۳۰
گفتار دوم- ارکان شکنجه.....	۳۲
بند اول -رکن مادی.....	۳۲
بند دوم رکن روانی (معنوی).....	۳۴
گفتار سوم- درجه شدت درد و رنج.....	۳۶
گفتار چهارم- شکنجه و مجازات قانونی.....	۳۶
گفتار پنجم- انجام آزمایشات غیر قانونی.....	۳۸
بند اول- شکنجه و مجازات اعدام.....	۳۹
بند دوم- شکنجه و آپارتاید.....	۴۱
بند سوم- شکنجه و نسل‌کشی.....	۴۱
بند چهارم- شکنجه و دیگر رفتارهای غیرانسانی.....	۴۲
گفتار ششم: انواع شکنجه.....	۴۳
بند اول: شکنجه جسمی.....	۴۳
بند دوم - شکنجه روحی.....	۴۸

فصل دوم: بررسی کنوانسیون ۱۹۸۴ منع شکنجه و انطباق آن با عملکرد ایالات متحده در زندان بگرام، ابوغریب و گوانتانامو.....	۵۳
مبحث نخست: بررسی و تبیین ابعاد حقوقی کنوانسیون منع شکنجه ۱۹۸۴.....	۵۴
گفتار اول: منشأ کنوانسیون ۱۹۸۴.....	۵۶
بند اول: تعریف شکنجه با توجه به کنوانسیون ۱۹۸۴.....	۶۰
بند دوم: وظایف دولت‌ها در قبال کنوانسیون ۱۹۸۴.....	۶۱
گفتار دوم: کمیته منع شکنجه.....	۶۸
بند اول: ارائه گزارش.....	۷۰
بند دوم: تحقیق و بررسی.....	۷۰
بند سوم: اطلاعیه‌های کمیته منع شکنجه.....	۷۱
مبحث دوم: بررسی عملکرد ایالات متحده در زندان بگرام، ابوغریب و گوانتانامو.....	۷۵
گفتار اول: سیاست آمریکا در کنوانسیون‌های حقوق بشری و کنوانسیون منع شکنجه.....	۷۵
گفتار دوم: سیاست دولت ایالات متحده در استفاده و دفاع از شکنجه.....	۷۶
بند اول: سیاست آمریکا در احداث زندان‌های مخفی.....	۷۹
بند دوم: آمریکا از نقض تا استیفاء ابزاری از حقوق بشر.....	۸۴
گفتار سوم: زندان بگرام.....	۸۸
بند اول: حادثه ۱۱ سپتامبر.....	۸۸
بند دوم: جنگ علیه تروریسم یا مبارزه علیه تروریسم.....	۹۰
بند سوم: نقض حقوق بشر دوستانه در افغانستان.....	۹۵
بند چهارم: وضعیت حقوقی زندانیان بگرام.....	۹۷
گفتار چهارم: زندان ابوغریب.....	۱۰۰
- نقض حقوق بشر در زندان ابوغریب.....	۱۰۰
گفتار پنجم: زندان گوانتانامو.....	۱۰۵
بند اول: وضعیت حقوقی زندانیان گوانتانامو.....	۱۰۷
بند دوم: دادگاه‌های نظامی مبارزه با تروریسم.....	۱۱۳
بند سوم: نقض حقوق بشر در زندان گوانتانامو.....	۱۱۸
بند چهارم: نظر مجامع بین‌المللی حقوق بشر در مورد نقض حقوق بشر توسط آمریکا.....	۱۲۷
بند پنجم: نتایج جنگ ایالات متحده آمریکا علیه تروریسم پس از یک دهه.....	۱۳۲
فهرست منابع.....	۱۴۳
الف- کتب.....	۱۴۳
ب- مقالات.....	۱۴۴
ج- اسناد.....	۱۴۴
د- مجلات حقوقی.....	۱۴۴